

ПРАВЕН АНАЛИЗ НА ЧЛ. 7 ОТ ВИЕНСКАТА КОНВЕНЦИЯ ЗА МЕЖДУНАРОДНА ПРОДАЖБА НА СТОКИ (CISG)

Адв. д-р Емине Иляз*

Резюме: Фактът, че държавите имат различни материалноправни норми по отношение на договора за продажба, който е един от най-основните договори в международната търговия, възпрепятства свободното развитие на международната търговия. При спор от международна продажба на стоки, страните не знаят кои правни норми ще регулират спора между тях, което поражда недоверие. Един от начините за преодоляване на този проблем е приемането на единни материалноправни норми относно договора за продажба. Виенската конвенция за международна продажба на стоки (CISG) е създадена с цел да се унифицира материалното право в областта на международната продажба на стоки. В случай, че тълкуването на договора между страните разкрие, че няма разпоредба приложима към въпроса, тази договорна празнота следва да се запълни чрез прилагане на обичайната практика. Въпреки това, ако не е възможно да се изпълни договорът, въпросът се решава в съответствие с резервните разпоредби на CISG. В този момент тълкуването на разпоредбите на CISG е важно. Правилото относно тълкуването и попълването на празнотите е уредено в чл. 7 от CISG. Съответно разпоредбите на CISG следва да се тълкуват независимо от правилата за тълкуване в тези правни системи, като се отчита международният характер на Конвенцията.

Ключови думи: тълкуване, автономност, добросъвестност.

LEGAL ANALYSIS OF ART. 7 OF THE VIENNA CONVENTION ON INTERNATIONAL SALE OF GOODS (CISG)

Attorney at Law, PhD in Private International Law Emine Ilyaz

Abstract: The fact that countries have different substantive legal norms regarding the contract of sale, which is one of the most basic contracts in international trade, hinders the free development of international trade. In a dispute from an international sale of goods, the parties do not know which legal norms will govern the dispute between them, which gives rise to mistrust. One of the ways to overcome this problem is the adoption of uniform substantive legal norms regarding the contract of sale. The Vienna Convention on the International Sale of Goods (CISG) was created to unify substantive law in the field of the international sale of goods. In the event that the interpretation of the contract between the parties reveals that there is no provision applicable to the matter, this contractual gap should be filled by applying the usual practice.

---

* Емине Иляз, завършила право в БСУ и получила докторска степен от Истанбулски Университет/ Р Турция. От 2013 г. е адвокат към Адвокатска колегия – гр. Бургас. Автор на статии в областта на международно частно право.

At this point, the interpretation of the provisions of the CISG is important. The rule regarding the interpretation and filling of the blanks is regulated in Art. 7 of the CISG. Accordingly, the provisions of the CISG should be interpreted independently of the rules of interpretation in those legal systems, taking into account the international nature of the Convention.

Key words: *interpretation, autonomy, good faith.*

ВЪВЕДЕНИЕ

Единствената цел на Виенската конвенция за продажба на стоки е да осигури единна уредба на международното право на продажба на стоки. Конвенцията оказва голямо влияние върху международното търговско право, превърна се в общоприет правен текст в международната търговия и почти се превърна в *lingua francas* на правото на продажба¹. Ето защо, въпреки че над 80 държави вече са ратифицирали Конвенцията, с увеличаването на този брой текстът на Конвенцията ще съставлява основата на един писмен *lex mercatoria*, което ще намали необходимостта да се прибегва до двусмислени стълкновителни норми и да се прилагат националните закони за продажбата на стоки.

Правилото за тълкуване и допълване на разпоредбите на споразумението е уредено в член 7. Въз основа на текста на разпоредбата въпросите, свързани с тълкуването, ще бъдат обяснени подробно в следните рубрики.

I. ТЪЛКУВАНЕ НА КОНВЕНЦИЯТА

Въпреки че с приемането на Виенската конвенция за продажба на стоки между договарящите държави е установено единно международно право за продажба, не е сигурно, че разпоредбите на Конвенцията ще бъдат тълкувани по един и същ начин от правоприлагащите органи във всяка държава на практика². За да се сведе до минимум рискът от нееднакво прилагане на Конвенцията, то следва да се тълкува еднакво³. Поради тази причина в чл. 7 от Конвенцията се посочва, че по въпросите на тълкуването на Конвенцията се вземат предвид международният характер на Конвенцията, както и насърчаването на еднаквото му прилагане и изискванията за добросъвестност в международната търговия. Въпреки че тази разпоредба е подготвена в текста на Конвенцията да се прилага по отношение на тълкуването на Конвенцията, тя може да се прилага и при попълване на празноти в Конвенцията, както ще бъде анализирано по-долу.

Както е посочено по-горе, при тълкуването на Конвенцията практикуващите юристи вземат предвид международния характер на Конвенцията и принципите на еднакво прилагане и защита на правилото за добросъвестност. В доктрината се посочва от авторите, че отчитането на международния характер на Конвенцията оз-

---

¹ **Schlechtriem, P.:** Requirements of Application and Sphere of Applicability of the CISG, Victoria University of Wellington L. R., Sa. 2005/4, p. 781–782.

² **Ferrari, F.:** Въпроси на тълкуването и попълването на празноти в CISG в светлината на международната съдебна практика, международно право на продажбите (Конвенция на ООН за договорите за международна продажба на стоки CISG), Превод: С. Ясан, Ed.: Й. Атамер, 2-ро изд., Истанбул 2022, с. 37-38, (Тълкуване на CISG).

³ **Ferrari,** Тълкуване на CISG, с. 37-38.

начава автономно тълкуване на Конвенцията. Това е така, защото международните конвенции са част от националните законодателства. Въпреки това правилата и понятията на националното право не могат да се прилагат при тълкуването на международна конвенция. Тъй като международните конвенции са включени в раздела „чуждестранно право“ на националните закони, при тяхното прилагане е задължително да се спазва международният характер на международните конвенции. В противен случай международното право на продажбата на стоки, което има за цел да защити интересите на международната общност, ще се отчужди от правоотношенията с международен елемент и ще загуби своята цел. Поради тази причина Конвенцията дава насоки на практикуващите и посочва, че то не следва да се тълкува като норми на вътрешното право. Ето защо при тълкуването на правилата и понятията, въведени със Конвенцията, практикуващите юристи не следва да действат от *lex fori*, а следва да тълкуват автономно Конвенцията в рамките на собствените си правила и понятия.

За да се запази единството на Конвенцията, при тълкуването на Конвенцията трябва да се вземат предвид не само автономното прилагане на Конвенцията, но и решенията, постановени от съдилищата на други държави. Това ще гарантира еднаквото прилагане на Конвенцията във всички съдилища на договарящите държави (и дори в съдилищата на недоговарящите държави, които прилагат Конвенцията чрез стълкновителни норми).

II. ПРИНЦИПА НА ДОБРОСЪВЕСТНОСТ

Принципът на добросъвестност е основен принцип. Поради това този принцип е включен във Конвенцията без обсъждане. Някои държави обаче се противопоставят на включването на тези принципи във Конвенцията⁴.

На първо място, този принцип е свързан с морала, поради което не следва да бъде включен в обхвата на Конвенцията. Въпреки това, ако този принцип е предвиден като правно задължение е необходимо да се определи как той ще се прилага в специални случаи. Това е много трудно да се осъществи, защото съдиите ще бъдат повлияни от своите вътрешни закони.

Освен това този принцип вече имплицитно регулира търговските сделки. Поради това включването на тези принципи в правен текст не е от голямо значение.

И накрая, последиците от неспазването на този принцип не са уредени във Конвенцията. Следователно в такъв случай се прилага националното право и няма единство при санкциите.

От друга страна, привържениците на включването на този принцип в Конвенцията изтъкват следните аргументи⁵:

- Въпреки че националните правни системи прилагат този принцип в търговските сделки, приемането на този принцип в международен текст създава „норма на поведение“ (*norm of conduct*).

- Фактът, че този принцип не е уреден във Конвенцията, може да доведе до обвинението, че UNCITRAL се противопоставя на този принцип ненужно. Този принцип обаче е необходим за сделките с развиващи се страни.

---

⁴ UNISTRAL Yearbook IX/1978, p. 35. M.5. no 44

⁵ UNISTRAL Yearbook IX/1978, p. 35. M.5. no 46-48.

- И накрая, макар да се признава, че един договор не следва да урежда последиците от неспазването на този принцип, включването на този принцип в Конвенцията гарантира неговото спазване.

Всички тези мнения доведоха до създаването на работна група за решаване на този въпрос. След дълги обсъждания работната група реши да включи принципа на добросъвестност. За да се преодолеят различията в мненията на държавите относно включването на този принцип във Конвенцията, този принцип се приема не като общ принцип, а като метод за тълкуване на Конвенцията и е включен в чл. 7, ал.1 от Конвенцията: *„При тълкуването на настоящия договор се вземат предвид международният характер на договора, както и необходимостта да се насърчава неговото еднакво прилагане и да се запази добросъвестността в международната търговия”*.

Тъй като принципът на добросъвестност е включен в раздела „Общи разпоредби“, той се прилага към целия договор за продажба, включително сключването и изпълнението на договора за продажба. В чл. 7 от Конвенцията този принцип само се споменава, но не се дефинира. Въпреки това принципът на добросъвестност се прилага по всички въпроси, които страните трябва или не трябва да правят. Това е ясно регламентирано във Конвенцията в чл. 29/2, чл. 32, чл. 34 и чл. 49/2.

Принципът на добросъвестност не следва да се определя в зависимост от критериите в националното законодателство. Всъщност, когато тълкуването на разпоредбите на международен договор, който има за цел да унифицира правото на продажба и по този начин да създаде еднакво прилагане е предоставено на различни национални законодателства несъмнено е, че тази цел ще бъде отклонена от нея чрез различни тълкувания. Поради тази причина чл. 7 от Конвенцията, като се позовава на „международната търговия“ определя принципите на тълкуване. В този контекст тълкуването на Конвенцията следва да отчита международния характер на този договор, постигането на еднакво прилагане и необходимостта от спазване на принципа на добросъвестност в международната търговия (чл. 7/1). С други думи, принципът на добросъвестност следва да се тълкува по начин, който да гарантира развитието на международната търговия в рамките на взаимни равни интереси.

В доктрината и практиката традиционно съществуват три гледни точки относно принципа на добросъвестност, залегнал в чл. 7 от Конвенцията.

1. Първо, разпоредбите на Конвенцията **не налагат позитивно задължение за добросъвестност**. По-точно, според това становище той е тълкувателен критерий, който трябва да се прилага само от съдиите/ арбитрите за тълкуване на Конвенцията, за да се избегнат противоречиви и несправедливи резултати. Това становище представлява буквално прилагане на чл. 7 от Конвенцията. Например, според *Allan Farnsworth*⁶, принципът на добросъвестност не е бил изрично включен в Конвенцията. Друг автор, *Jonh Honold*, който защитава същото мнение, е против общото задължение за добросъвестност и го приема като принцип на тълкуване само за CISG.

---

⁶ **Allan Farnsworth**, „The Convention of the International Sale of Goods from the Perspective of the Common law countries” in Franco Ferrari (ed), *La vendita internazionale: applicabilità ed applicazioni della Convenzione di Vienna del 1980*, Giuffrè, Milano, 1981, 18.

2. Другото мнение е, че чл. 7/1 от CISG налага **положително задължение на страните**. По принцип договорът не може да се тълкува, без да се вземе предвид ефектът от тълкуването върху правата и задълженията на страните. Това становище се подкрепя от Bonell⁷.

3. Според последното виждане добросъвестността е **общ принцип**. Разпоредбата на чл. 7/1 от Конвенцията не налага на страните задължение за проява на добросъвестност и е само общ принцип.

Разпоредбата на чл.7/2, която гласи: „*Въпроси, засягащи материя, за която тази конвенция се отнася, които не са изрично уредени от нея, следва да бъдат уредени съобразно общите принципи, на които тя е основана, а при липса на такива принципи – в съответствие с приложимия закон, посочен от правилата на международното частно право.*“ Видно е, че добросъвестността е общ принцип, и че Конвенцията се основава на този принцип и следователно такова задължение се прилага само към чл. 7/ 2, а не към чл. 7/1, където то би било наложено на страните. Това мнение се споделя напълно от *Schlechtriem*⁸ и *Kastely*⁹.

Принципът на добросъвестността в българското право е анализирано от Иван Апостолов в „Облигационно право. Част Първа”. Според автора добросъвестността е „социална етична скала“, която е придобила надмощие¹⁰. Добросъвестността означава, че при изпълнението на договора, от който възниква взаимно задължение, поведението на купувача и продавача трябва да е в съответствие с етичните правила, приети от обществото. Предвиденият тук критерий е обективен, а не субективен. Съдията/ арбитърът не трябва да се ръководи от собствените си възприятия и мнения, а трябва да преценява в съответствие с общите обичаи и морал на обществото.

Българското право признава понятието „*bona fides*“, което е познато от класическото римско право. Тази концепция на облигационното право е обща и всички задължения на съвременното право са „*bona fides*“. Независимо от начина на възникване на договора, кредиторът трябва да изпълнява всички задължения добросъвестно. Правилата за добросъвестност се прилагат и към извъндоговорните задължения.

Трябва да се приеме, че поведението на кредитора също е подчинено на принципа на добросъвестност. Съгласно римското право, ако поведението на кредитора противоречи на принципа на добросъвестност, продавачът може да възрази на „*exceptio doli generalis*“. Този принцип е приет в Германия и в повечето държави от континенталната европейска правна система¹¹.

---

⁷ **Michael J Bonell**, „Interpretation of Convention” in Cesare M. Bianca and Michael Bonell (eds.), *Commentary on the International Sales Law*, Giuffrè, Milano, 1987, 84-5

⁸ **Peter Schlechtriem**, *Uniform Sales law, The UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods*, Manz, Vienna, 1986, 39.

⁹ **Amy H Kastely**, „Unification and Community: a Rhetorical Analysis of the United Nations Sales Convention”, 8 *North Western Journal International Law & Bus.*, 574, 596-7 (1987-8)

¹⁰ Вж. **Иван Апостолов**, „Облигационно право. Част Първа”, 1947, с. 34-37.

¹¹ **Диана Маринова**, *Ролята на добросъвестността при сключване и изпълнение на договора за международна продажба на стоки, Търговско право: двумесечно списание*, ISSN 0861-6892, 89-96, 2012, с. 30

III. ДЕЙСТВИЕТО НА НОРМИТЕ НА МЕЖДУНАРОДНОТО ЧАСТНО ПРАВО ПРИ ПОПЪЛВАНЕ НА ПРАЗНОТИТЕ В КОНВЕНЦИЯТА

За да се отговори на необходимостта от уреждане на спорове, възникнали по въпроси, които не са уредени в Конвенцията, в чл. 7/2 е въведено правило за попълване на празноти. Съответно въпросите, които попадат в обхвата на Конвенцията, но не са изрично уредени в него се решават в съответствие с общите принципи, залегнали в Конвенцията, или при липса на такива принципи – в съответствие с приложимото право на международното частно право.

Преди да преминаем към това как да попълним празнотите в Конвенцията трябва да кажем, че въпросът за попълването на празноти ще възникне само в случай на пропуски *praeter legem (internal gaps)*¹². С други думи, чл. 7/2 се отнася до въпроси, които попадат в приложното поле на споразумението, но не са изрично уредени в него. За да попълнят тези празноти, съставителите на Конвенцията са избрали метод, който съчетава общите принципи на Конвенцията с прибегване до нормите на международното частно право, когато това е необходимо. Този избор показва, че съставителите са признали, че абсолютната независимост от вътрешното право не е възможна.

Прибягването до общи принципи за попълване на празноти е добре познат метод в „civil law“ държавите. Всъщност произходът на прибегването до общи принципи за попълване на празноти се открива в много закони в римско-германската система, въпреки че между законите има различия. В това отношение ще бъде достатъчно да се припомни чл. 12/2 от италианския Граждански кодекс. Съгласно тази разпоредба, „ако не е възможно да се реши спорен въпрос съгласно конкретна разпоредба, може да се прибегне до сходни разпоредби или по аналогия; ако не може да се постигне окончателно решение по въпроса, въпросът се решава в съответствие с общите принципи на италианското право. Този подход е възприет и в австрийската, египетската, испанската и други гражданскоправни системи.

Концепцията за общите принципи, на които се основава Конвенцията следва да се разбира като означаваща, на първо място, че празнотите следва да бъдат запълнени в съответствие с общите разпоредби на Конвенцията. Освен това при попълването на празнотите следва да се вземат предвид и основните принципи, залегнали в основата на Конвенцията, а именно принципите на автономия на волята, забраната за злоупотреба с право и международните обичаи¹³.

В случай че въпросът остане неразрешен въпреки прибегването до общите принципи се прилагат стълкновителните норми, както е посочено в чл. 7/2 от Конвенцията. В съответствие с посочената разпоредба съдията/ арбитърът първо се стреми да постигне решение в рамките на общите принципи на Конвенцията. Общите принципи са основните принципи, за които може да се заключи, че са общоприети в светлината на текста и системата на Конвенцията. В този смисъл принципът на свободата на договаряне, предимство на международните обичаи, свободата на формата и задължението за сътрудничество са примери за общите принципи на Конвенцията. Въпреки това, ако това не осигурява решение на проблема се прилага правото, което следва да се прилага в съответствие с правилата на международното частно право (чл. 7/2). При попълване на празнотите обаче прилагането на правото, по-

---

¹² Ferrari, Тълкуване на CISG, с. 69.

¹³ Ferrari, Тълкуване на CISG, с. 72; Schlechtriem, Requirements of Application, с. 791.

сочено от стълкновителните норми, може да се използва само като *ultima ratio* (крайна мярка). Прилагането на националното право, посочено от стълкновителните норми е предвидено като последен метод, до който може да се прибегне при попълване на празнотите, тъй като това би накърнило еднаквото прилагане на Конвенцията.

В случаите, в които Конвенцията се прилага чрез чл. 1/ 1, б. „а“, празнотите, които възникват, когато възниква въпросът за попълване на празнотите чрез стълкновителни норми се решават в съответствие с националното право, посочено от нормите на международното частно право на *lex fori*. Националното право, посочено от *lex fori* може да бъде правото на договаряща държава или правото на недоговаряща държава. Ето защо прибегването до стълкновителните норми като крайна мярка по въпроса за попълване на празнота води до несигурност.

В случаите, в които Конвенцията се прилага чрез чл. 1/ 1, б. „б“, националното право, посочено от стълкновителните норми на *lex fori* ще се прилага както при разрешаването на спора, така и при попълването на празнотите. С други думи, докато Конвенцията се прилага като част от това национално право (частта на чуждестранното право), нормите на националното право на същото право ще се прилагат за попълване на празнотите в Конвенцията.

В допълнение към всичко това следва да се отбележи, че при попълването на празнотите в Конвенцията практикуващите юристи следва да избягват правилата и концепциите на националното право, доколкото е възможно. Всъщност целта на попълването на празнотите в Конвенцията да се решава предимно в съответствие с общите принципи, на които то се основава и да се осигурят единни методи за попълване на празнотите в Конвенцията. Въпреки това съставителите на Конвенцията, признавайки, че не е възможно строга независимост от вътрешното право са предпочели метод, който съчетава общите принципи на Конвенцията с прибегване до вътрешното право, както е посочено в стълкновителните норми¹⁴.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Усилията за уеднаквяване на международното право на продажбите, които започнаха през този век и продължиха с нарастваща интензивност, отбелязаха значителен напредък през повече от 30-те години след приемането и влизането в сила на Виенската конвенция за международна продажба на стоки. Дори и да не урежда всички въпроси, свързани с продажбите Конвенцията несъмнено е голям успех по отношение на унифицирането на правото на продажбите. Приемането на Конвенцията от държавите, които са едновременно продавачи и купувачи по отношение на международните продажби е най-голямото доказателство за този успех. Днес Конвенцията се прилага за повечето международни продажби.

От изложеното дотук може лесно да се разбере значението на чл. 7 от Конвенцията по отношение на постигането на единство, което е крайната цел на Конвенцията. Ако се пренебрегнат правилата за тълкуване или правилата за попълване на празноти, не е възможно да се осигури еднакво прилагане на Конвенцията. Изглежда, че съдилищата са признали този въпрос.

---

¹⁴ Ferrari, Тълкуване на CISG, с. 69.

Използвана литература:

- АПАСТОЛОВ, Ив., Облигационно право. Част Първа. София, 1974.
- МАНЕВА, К., Нормативна уредба за действия при бедствия, извънредни ситуации и кризи на регистрирани в република България чуждестранни юридически лица. Сборник с доклади от Научна конференция „Научна конференция“ Право, сигурност и културно-историческо наследство“, организирана от БСУ, 28-30 август 2023 г. в Бургас, с. 173-182, ISSN 1311-3771.
- МАНЕВА, К., Човешкият фактор в политиката за сигурност – организационно-културен подход. Института по отгбрана, МО.
- МАРИНОВА, Д., Ролята на добросъвестността при сключване и изпълнение на договора за международна продажба на стоки, Търговско право: двумесечно списание, ISSN 0861-6892, 89-96, 2012.
- МАРИНОВА, Д., Добросъвестност при сключване на договора, <https://conference.ue-varna.bg/pravni-nauki/ConfProceedings/LBCS2021/88-114.pdf>, 01.06.2024.
- НЕЙКОВА, М., Служебният обмен на данни - водещ принцип в комплексното административно обслужване, ИУ Варна, 2018
- НЕЙКОВА, М., Промените в АПК и КАО, ИПА- София , 2014.
- НЕЙКОВА, М., Принципът на субсидиарност – основен инструмент за регионализация и децентрализация, Юридически сборник, т. 20, 2013.
- BONELL Michael J, Interpretation of Convention in Cesare M. Bianca and Michael Bonell (eds.), Commentary on the International Sales Law, Giuffrè, Milano, 1987
- FARNSWORTH Allan, The Convention of the International Sale of Goods from the Perspective of the Common law countries in Franco Ferrari (ed), *La vendita internazionale: applicabilità ed applicazioni della Convenzione di Vienna del 1980*, Giuffrè, Milano, 1981, 18.
- FERRARI Franco, Въпроси на тълкуването и попълването на празноти в CISG в светлината на международната съдебна практика, международно право на продажбите (Конвенция на ООН за договорите за международна продажба на стоки CISG), Превод: С. Ясан, Ed.: Й. Атамер, 2-ро изд., Истанбул 2022, с. 37-38, (Тълкуване на CISG).
- CASTELY Amy H, Unification and Community: a Rhetorical Analysis of the United Nations Sales Convention, 8 North Western Journal International Law & Bus., 574, 596-7 (1987-8).
- SCHLECHTRIEM Peter, Requirements of Application and Sphere of Applicability of the CISG, Victoria University of Wellington Law Review, Sa. 2005/4.
- SCHLECHTRIEM Peter, Uniform Sales law, The UN Convention on Contracts for the International Sale of Goods, Manz, Vienna, 1986.